

מסורת הש"ס

(א) [מסופתה רפ"ו],
(ב) [בס"א: ללכז], (ג) גדיל
שם אומן ככלי עטרה
מחר"ס, (ד) בס"א טוף
דבור: לכלל חילוף למלך,

גליון הש"ס

תוס' ד"ה אבר שמואל
ובר' אית' ליה נבי. עין
לקמן דף מט ע"ב תוס'
ד"ה לא:

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה הרי וכו'
דבר הו' שלימים ספק
עבדו ספק לא עבדו:
(ב) ד"ה אמר וכו' כשהיו
שלימים אלא אפילו שבר
וה' כשהיה שלימה
שבריה מותרין: (ג) ד"ה
משום וכו' דוקא בעבודת
כוכבים הוא דמלא תבנית
וכי' אסורין וכו' אפי' כשהיו
בשבר משום: (ד) תוס'
ד"ה אמר רבא וכו' ורבנן
שני ככל מקום דכרי. נ"ב
ולפי זה ה"מ למיפיק ה"ל
למיתני וחכמים אומרים
אין נעבדין כי אלא
[והשאר חסר]: (ה) בא"ד
דגור רוצה דשאר מקומות.
נ"ב ויש להקשות היך
מוחק דגור פליגי דלמא
לא פליגי אלא ודלר"מ
בגל כרכים למפלחניהו
עבדי להו בכל מקום ולרבנן
כולהו לגוי עבדי להו וי"ל
דא"כ קשה איכא מי אכא
למ"ד כולהו למפלחניהו
עבדי להו ודאי נמי לגוי
עבדי להו אכל כי אוקומנא
דגור פליגי אחי שפיר
לדב"ע לגוי עבדי להו אלא
דבמוקדשן של ר"מ נעבדין
פעם אחת בשנה [והשאר
חסר]: (ו) ד"ה אמר
שמואל וכו' שנשתברה
מאליה מותרת וה"פ:
(ז) בא"ד דמשמע דוקא
שברי כללים: (ח) בא"ד
מאחר שהוא נראה דבר
של שעומד על בסיסו
כ"ל ותיבת כלל נחמק:
(ט) בא"ד וזמה שלא
שנה כלל: (י) ד"ה ה"ה
לדפילו וכו' כ"כ בשברי
כללים דאף שברי עבודת
כוכבים עמה מותרין כ"ל
ותיבת אלא ודאי נחמק:

כל הצלמים פרק שלישי עבודה זרה

מא.

עין משפט
נר מצוה

ב א ב מ"י פ"ו מהל'
עבודת כוכבים הלכה ו'
קמא לאין כד טוש"ע י"ד
סי' קמא סעיף א':
ג ג ד ה מ"י שם הלכה ז'
טוש"ע שם סעי' ב':

רבינו הגנאל

ואמר רבא מחלוקת ר'
מאיר וחכמים באגדתי
השני בפתח מדינה
דכרכים דרבנן סבירי לגוי
עבדי ליה אבל בשל
כפרים דברי הכל אסורין
לדמפלחניהו עבדי להו
וחכ"א אינו אסור אלא
שיש בידו מקל או
צפור או כדור מקל
כלי הוא רודה העולם
כילו במקל. צפור שתופש
העולם כילו בידו תפישת
צפור. כדור נמי שהעולם
כילו בידו כמו כדור
בידי אדם: תנא שהוסיפו
עליהן מי שבידו סיף
ועטרה וטבעת וזנא וידן
סבר סיף כמו לסטים
בעלמא ולבטורא ראו
שאר כוונת עושיהם אלא
שהורג העולם כולו בסיף
שלו והעטרה היא עטרת
מלכות. טבעת מעיקרא
סבור אישתיאם פירוש
אישתיאם אפטרופא
הממונה על האוצרות
וחותם נקרא אישתיאם
ובסיף ראו כי כוונתם
כי חותם על כל אדם
מי למות מי לחיים תנא
אפילו צדור אפי' קיסם:
בעי רב איש תופש
בידו צואה מאי ועלתה
שברי: **המוצא** שברי
צלמים הרי אלו מותרין
אמר שמואל ואפילו שברי
עבודת כוכבים מותרין.
מצא תבנית יד או
תבנית רגל הרי אלו
אסורין מפני שכיוצא

וצהי נחא דנקט הכא באגדתי של מלכים ולא קאמר באגדתי
סתם וכן משמע בירושלמי דשל מלכים נעבדין יותר דקאמר הסתם
אס דבר צרי שהוא של מלכים ד"ה אסור אס דבר צרי שהוא של
שולטנות ד"ה מותר אלא אן קיימין בסתם ר"מ סבר סתמן של
מלכים וכו"א סתמן של שולטנות
ולפ"ר קשה קתא דכי קאמר לקמן
סתמא כ"מ ר"מ למימר סתמא אפילו
כרגנן שהרי לא המירו אלא אנדרטי:
אמר רבא מחלוקת בשל כפרים
ובו'. לפוס ריהטא משמע
דמוקי פלוגמיהו דר"מ ורבנן בגזרת
שאר מקומות אטו אותו מקום והכי
פירוש מחלוקת בשל כפרים שהן
נעבדין במקומו דגורין בכל הכפרים
אטו אותו מקום דאף על גב דשאר
מקומות לא פליגי להו אלא לגוי עבדי
להו אסירי ורבנן לא גזרי שאר מקומות
דכפרים אכל בשל כרכים דברי הכל
מוותרים בכל הכרכים דכולהו לא
עבדי להו אלא לגוי זעלמא ולא
גזרינן כרכים אטו כפרים אכל ק"ק
הלשון דפריך ושל כפרים מי איכא
למ"ד לגוי עבדי להו ולמ"ד פריך הא
ודאי דצין לר"מ צין כפרים
של שאר מקומות עבדי להו לגוי ולא
אסר דכו ר"מ אלא משום דגור אטו
של שאר מקומות ועוד קשה הא
דקאמר אכל של כרכים ד"ה לגוי
עבדי להו משמע הסתם מודו תרויהו
דלגוי עבדי להו לא בשל כפרים פליגי
אי עבדי לגוי אי למפלחניהו ולימיתני
דכולהו מודו דבמקומו של ר"מ עבדי
להו למפלחניהו והכי ה"ל למימר
מחלוקת בשל כפרים ר"מ גזר שאר
מקומות אטו אותו מקום ורבנן סבר
לא גזרינן אכל בשל כרכים ודאי לגוי

מי איכא למ"ד וכו'. מי שרו רבנן הא ודאי דכפרים למפלחניהו
עבדי להו דצני כפר לא עבדי לגוי: **סתם כל העולם כולו.**
לשון גנאי נקיט כלומר שרודה על
לי עטרה: **י' אישתיאם.** שליח
בתנ"י הרי אלו מותרין. טעמא
מפרש בגמ' [ע"ז] דכי הו' שלימים ספק
(א) לא עבדו ואת"ל עבדו אימור
בטלוס לכך שצדום הו' ספק ספיקא
ולקולא: **שמואל** כן נעבד. תבנית
יד לצדה הן עובדין: **גב' אמר**
שמואל אפילו שברי עבודת כוכבים.
לא תימא שברי כללים דוקא משום
דשמא לא עבדו מעולם אפי' כשהיו
שלימים (ב) דאפי' שברי עבודת כוכבים
שראיוס שעבדו כשהיה שלימה
מוותרין דכיון דנשתרה שוב אין עובדין
אותה: **משום דקצני למיתני ספא**
כו'. דאי תנא עבודת כוכבים הוה
אמינא דוקא (ג) עבודת כוכבים דמלא
תבנית יד או תבנית רגל דאסורה אכל
כללים אפי' תבנית יד שרי להכי תנא
כרישא כללים למימר דאע"ג דשמא
לא עבדו אפי' כשהיו לשבר משום
כיון תבנית יד תישיעין וקשועמדין
על בסיסן דמוקדשן ליה לקמן [ע"ז]:
על

בעי רב איש תפשי בידו צואה מהו מי אמרינן כ"ע וילו באפיה כי צואה א"ד
הוא מיהו דזיל באפי כ"ע כצואה תיקו: **בתנ"י** המוצא ישרי צלמים הרי
אלו מותרין ימצא תבנית יד או תבנית רגל הרי אלו אסורין מפני שכיוצא בהן
נעבד: **גב' אמר שמואל** האפי' שברי עבודת כוכבים והאנן תנן שברי צלמים
ה"ה דאפי' שברי עבודת כוכבים והא דקתני שברי צלמים משום דקבעי למיתנא
סיפא מציא תבנית יד תבנית רגל הרי אלו אסורין מפני שכיוצא בהן נעבד תנן
מציא תבנית יד תבנית רגל הרי אלו אסורין מפני שכיוצא בו נעבד אמאי
והא

עבדי להו פירוש מותרין בכל מקום וזכרכים אפילו במקומו של ר"מ דלגוי עבדי להו לכך נראה מחלוקת בשל כפרים דר"מ אסר להו בכל מקום
למפלחניהו עבדי להו (ד) ורבנן שרו בכל מקום דכרי לגוי עבדי להו אכל בשל כרכים ד"ה לגוי זעלמא עבדי להו ומותר ופריך לא כפרים
מי איכא למ"ד לגוי עבדי להו כלומר היאך תעלה על דעך להעמיד מחלוקתם בשל כפרים ויחלקו רבנן על רבי מאיר לומר דכפרים
לגוי עבדי להו הא ודאי למפלחניהו עבדי להו אלא אי אתמר הכי אתמר מחלוקת בשל כרכים דהנהו עבדי לגוי אלא ר"מ אסר בכל הכרכים
(ה) דגור רוצה דשאר מקומות שאין נעבדין כלל אטו מקומות דנעבדין אף בכרכים פעם אחת בשנה ורבנן לא גזרי רוצה אטו מיעוטא
אכל בשל כפרים ד"ה אסורין דכולהו כפרים למפלחניהו עבדו: **בבבדור.** שהעולם עגול כדאימא בירושלמי שאלכסנדרוס מוקדשן עלה
למעלה עד שראה כל העולם כדדור ואת הים כקערה פ"י ים אוקינוס שמקיף את כל העולם: **אמר שמואל ואפי' שברי עבודת כוכבים**
מוותרין. נראה לר"י כי שמואל סביר שברי עבודת כוכבים מותרין * אית ליה נמי עבודת כוכבים שנשתברה מאליה מותרת כרשב"ל
ורשב"ל דקאמר עבודת כוכבים שנשתברה מאליה מותרת אית ליה נמי דמלא שברי עבודת כוכבים מותרין ותריוהו חד טעמא אית להו
וכן משמע בסמוך דרבי יוחנן מוסיף לרשב"ל דהמולא שברי כללים הרי אלו מותרין משמע הא שברי עבודת כוכבים אסורין ומוסר
מיניה דעבודת כוכבים שנשתברה מאליה אסורה ורשב"ל אית ליה דשברי עבודת כוכבים מותרים משום דסבר עבודת כוכבים שנשתברה (ז)
מותרת וה"פ דמילתיה דשמואל ואפי' שברי עבודת כוכבים כלומר לאו דוקא שברי כללים שרי משום ספק ספיקא דאימור לא עבדו ואת"ל
עבדו אימור בטלוס אלא אף שברי עבודת כוכבים דודאי עבדו מותרין דכיון דאי ידעי דודאי שנשתברה מאליה מותרת א"כ סתם שברים
מותרין דרוב שצירומיה הו' ביטול דטפי שבת שצירט עובד כוכבים או שנשתברה מאליה משצירה ישראל דודאי אמרי אילו שצירה
ישראל לא היה מניחה שם אלא היה מצברה לגמרי מן העולם ופריך ליה תלמודא והאנן שברי כללים תנן דמשמע דוקא (י) כללים דאיכא
ספק ספיקא אכל לא שברי עבודת כוכבים דאי ס"ד שברי עבודת כוכבים נמי מותרין היה לו לשנות שברי עבודת כוכבים דהו' חידוש
טפי אלא ודאי מדשציקניהו לשצרי עבודת כוכבים ונקט שברי כללים דוקא קמי וצרי עבודת כוכבים אסורים משום דודאי עבדו ומי
יימר דבטלוה ומסיק ה"ה דאף שברי עבודת כוכבים מותרין ואין לחלק בשצירה והא דקתני שברי כללים משום דקבעי למיתני ספא
מלא תבנית יד או רגל של כללים אסורין והיטב יש לידע שברים של כללים מדלא נקטי מידי צדיהו ואסורין לר"מ משום שאינם שברים גמורים
דמוקי לה שמואל בעומדין על בסיסן ואס נקט שברי עבודת כוכבים כרישא הוה אמינא דוקא תבנית יד ורגל דעבודת כוכבים אסורין
מפני שכשהיה שלימה היתה נעבדת תדיר והרבה הן שהיו משתחווים ליד או לרגל צפני עמנן כשהיו מחזירים הלכך גם כשנפטר לא
נחבטל מאחר שהוא (י) דבר שלם שעומד כלל על בסיסן אכל כללים שאינן נעבדין אפי' לר"מ אלא פעם אחת בשנה ואיכא למימר שהיד
והרגל שלה היו נעבדין לצדס אף במחוצר כלל אס כן כשנפטרדו נחבטלו לגמרי ומשום הכי נקט שברי כללים וא"מ היה לו להשמיענו היתר
שברי עבודת כוכבים דכח דהיתירא עדיף וי"ל דאין ודאי כח דאסורה תבנית יד ורגל כללים עדיף כי טעם גדול היה לנו להסיר
דפרשין דמחזיקין להו למצוטלין הואלי ואף כחצורין לא היו נעבדין מעולם וזמה שלא (י) שראה כלל במשנתנו היתר שברי עבודת כוכבים
לא הפסדנו כלום כי יש ללמדו ממשנתנו שאין לחלק כמו שפירש הטעם דצרי שמואל: **ה"ה דאפי' שברי עבודת כוכבים** וכו'. הא דלא
משני הכא כמו שתיך בסמוך על תיובתא דרבי יוחנן דמשני רשב"ל משום דאית למידק הא כללים עמנן אסורין וסתמא כ"מ דאותו תירוך
לא שייך כאן על מה שהקשינו לשמואל דשמואל אמתימין קאי ומוקי לה כ"מ ואומר לר"מ אע"ג דחידוש הוא דשברים מותר לאו חידוש
הוא כ"כ בשברי כללים (י) אלא ודאי דאף בשברי עבודת כוכבים עמנא מותרים דאיכא נמי כמה ספיקות דפרשיש ומקשינן ליה כיון דאף
שברי עבודת כוכבים מותרים אמאי שציקניהו ונקט שברי כללים דודאי אין לו להניח חידוש היתר שברים דאיידין בן להשמיענו חידוש אסור
כללים דלא איירין מיניהו ומשום הכי קא משני דטוב לו להניח חידוש היתר עבודת כוכבים להשמיענו חידוש אסור כללים גופייהו תבנית
יד ורגל דפרשישית דדמיא לשברים אכל בתר הכי מוקי לה כרגנן א"כ שברי כללים לגופייהו לא אצטריך כלל כאשר אפשר לקמן:
והא